

ДАВРО-БОСАНСКИ

ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Изази двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 5.

Сарајево, 1. Марта 1889.

Год. III.

Глас природе о свемоћи Божијој и слабости човјечијој.

Пророк и боговидац Мојеије, вођа и законодавац јеврејскога народа, познавши по упутству Божијем, да ће се скоро преселити из овога земаљскога живота у живот вјечни, сазва к себи све старјешине народа јеврејскога, те им пред свим народом предочи Божије заповиједи с намјером, да би народ сачувао од невјерија и утврдио у вјери у Бога. Том приликом рече им, да ће они, који буду испуњавали Божије заповиједи бити благословени, а онима, који би их преступили, запријети проклетством. Свој говор заврши овим ријечима: „Привијте срце своје к свијем ријечима, које вам ја данас засвједочавам, и казујте их синовима својим, да би држали све ријечи овога закона и творили их, јер није празна ријеч да за њу не марите, него је живот ваш“ (пета књ. Моје. XXXII., 46. 47).

Божијим духом задахнут апостол Павле пред судом атинскога ареопага, проповиједајући и тумачећи христијанско учење о једном и истинном Богу, између осталог и ово рече: „Кроз Њега живимо, и мичемо се, и јесмо.“ (Дјејан. XVII. 28.)

И сва библија од прве до пошљедње стране потпуно нам засвједочава ту истину, а историја цркве Христове потврђује, да је човјек створен од Бога, да живи силом Божијом како по одношају душе тако и тијела, и да је његова света

дужност, да се обраћа своме Творцу кроз цијело вријеме свога живота.

На жалост налази се међу Христијанима и таквих људи, који слабо или да тако речемо ни мало не поштују Бога и не ће да знаду за правду Божију; а то су они, који се својим знањем поносе и сву надежду на своје високоумије полажу, а заборављају силу свемогућег Бога. Да би оживила у срцима нашим вјера у Бога, и да би себе побудили на испуњавање прописаног закона Божијег, постарајмо се да себи представимо значење човјека у одношају прама Богу као своме Творцу.

Цијели овај свијет на ком видимо дивни ред и красоту, испуњава закон Божији, прославља свога Творца, и у сваком тренутку проповиједа свемогућство, премудрост и благост Божију. Од малог мравка под нашим ногама, па до сјајнога сунца, које свијетли над нашим главама, све се придржава свога опредјељења, иде својим током и обраћа се своме створитељу — Богу. Једини само човјек — онај човјек, кога је Бог обдарио многим високим својствима и слободном вољом, нарушава Божије заповиједи па се још усуђује извртати и саме законе Богом прописане. Човјек, који је крвљу Спаситељевом опран од својих гријехова, који је просвијетљен свјетлошћу науке јеванђељске, он баш

више пута пренебрегава налоге његове, газинагама достојанство човјечије и христјанско, живи како хоће и како му се допада, противећи се често светим заповиједима Божијим.

Зашто се ти, човјече, тако слабо створење, усуђујеш да не слушаеш налоге твога Творца? Зашто не идеш путем који ти је Бог указао? Шта си уобразио себи човјече? — праху земни, биједни прве земље по којој ступаш. Живот ти је пун суза; ти си створење најслабије између свијех створења, ти би умр'о онога часа кад си се родио, да ти није њега родитељска у помоћ притекла. Сваким минутом потпадаш сили, долазиш у хиљаде разних опасности, улазиш у буру животну слично пијеску у пустињи или таласима морским. Побуђен својом гордошћу зидаш дворце од камена и подижеш споменике, а не знаш да један удар грома може обратити у пепео цио рад твоје гордости. Ништа чим владаш није твоје: здравље, живот, имање, знање — све то можеш у једној минути изгубити, и од свега само грумен земље створити. Ти се често гордиш са твојим знањем и науком, често понижаваш своју сабраћу, усуђујеш се стављати границе ономе који је безграничан. Али шта значи твој разум? Шта си испитао? Да ли си разријешо питање у каквом одношају стојиш прама малим и великим суштествима? Кад би ти и испитао истину и добио испод тамнога мрака незнања коју зраку свјетлости, ипак твоја наука не би ништа вриједила, ако ти не би познавао Бога и Његове заповиједи испуњавао, ако га не би љубио свим срцем, и ближњега твога ако не би поштовао као брата.

Пошни се, човјече, до које можеш висине; погледај одатле доле на земљу па ћеш видјети, да су твоја браћа и сестре на земљи само незнатне честице ове васионе; ништа друго него мале мушице и биједни црви. Извргнути су болестима и страдању; често роптају на то, што их је воља Вишњега произвела из ништа. Шта је онда твоја добродјетел него ли гроб украшен с поља а из нутра напуњен нечистотом и трулежи! —

Ко си ти, слабо људско створење, што се усуђујеш да не признајеш Богом откривено учење и да не уважаваеш закон Господа и Бога твога? Не очекуј од служитеља светог олтара Божијег, који свом снагом вјерује у Бога свеблагога, праведнога, свемогућега и свудаприсутвујућега, да

би био у стању представити те онакога какав нијеси. Велики олтар на ком је изобразено Његово пресвето име, простире се на све стране свијета од морских бездана и неизмјерних земаљских провалија, до највећих висина небесних. Ето сунце, мјесец и милијуни звијезда проповиједају ти славу Божију. Послушај их пажљиво.

Запитај о том страховиту природу, када се муње и грови распростиру на све стране и када се подижу морске буре, како се Божијој вољи покоравају; када древни дуб као мекка трава преклања се од гласа Његовог; када сунце покривено покривалом облака, а човјек усред тих страховитих појава трепти као лист на грани и с покорношћу очекује, шта му доносе ови вјесници Божији — благослов или несрећу.

Запитај, човјече, о Богу високе горе, питај изворе, који се распростиру по пољима и њивама, којима ти владаш. Запитај сунце, које златним зракама излива на земљу благодат Његове љубави и благости за то, да би се свако створење укријепило и напредовало, да би приуловило храну како за све људе, тако и за најмањег црва. Запитај ко је тај Бог, који сваки даном чини таква чудеса, у којима показује своју свемоћ и благодат? Запитај те златне звијезде, ко их је поставио у толиком броју? Ко је утврдио сунце и мјесец силом своје ријечи? Ко управља њиховим стазама да једна другој не смета? — То је Бог, то је свемогући Творац, Господ који нема почетка ни свршетка, кога није могуће постићи нашим разумом и уображењем. То је Бог велики, који је казао: Аз јесам, који постојим, кога небо и земља не може у се смјестити, и човјеку оставља се, да се клања пред свемоћи Управитеља ове васељене.

Када све што је привремено постигне свој конач, када прођу вијекови, и тада ће опет вјера и њени закони бити стални и темељити, као што и непромјењљиво суштество Божије, кому она служи. Као што међу сином и оцем, матером и шћери постоји свеза света и непромјењљива, тако и међу Богом Творцем, и нама, дјецом Његовом, постоји така свеза посредством вјере, и та ће свеза бити вјечна.

И тако не заборављај човјече, да си обвезан Богу; служи му усрдно, свето чувај вјеру православу и усрдно; испуњавај заповиједи, а за то ћемо получити вјечни Божији благослов на земљи и на небу.

Док је народ Израилски испуњавао заповиједи свога законодавца, дотле се и налазио под покровитељством Божијим. Али кад је тај народ оставио закон Божији и пошао странпутицом, тада се лишио Божије милости, зато је и изгнан из своје домовине, па живи као странац у туђој земљи. Судба тога народа нека нам послужи за примјер, да смо дужни чувати свету православну вјеру и држати се њених установа. Знај дакле и памти у срцу својем, православни

ерпски народе, да је Господ Бог горе на небу и доли на земљи, нема другога. И држи уредбе његове, да би добро било теби и синовима твојим наком тебе. (пета књ. Моје. IV. 39. 49.). Чувај твоју свету православну вјеру, коју си од твојих отаца наслиједио, подржавај је у добродјетели, па и сам послужи добрим примјером твоје потомству.

По руском.

п. п.

О суђењу на смрт Спаситеља нашег Исуса Христа.

I.

По закону Мојсијеву имао је сваки јеврејски грађанин право: судити и суђен бити; т. ј. право, по којему ни један јеврејски грађанин није могао бити кажњен док му се не суди и пресуда не изрекне, а по том истом праву могао је и он да другима суди. Кроз времена прије Мојсија патријарха владао је код Јевреја обичај патријархални, т. ј. породични, и по том обичају отац једне породице био јој је уједно њезин господар и власник а у исто доба и њезин суђаја, који је сву власт себи као старјешина присвајао; све распре и парнице, што би се у породици догађале, он је расправљао и пресуђивао; проћеривао је оне, који би први запоћели свађу (Бит. 14.); имао је власт казнити и на смрт осудити (Бит. 24., 38). Док је народ јеврејски био у египатском ропству, имао је некакав свој суд, који је био састављен из племена, јер се народ дијелио на дванаест племена. Они Јевреји, који су били одвојени од египатскијех Јевреја имали су сами своју владавину, као неку општину, у којој су били изабрани људи из дванаест племена, по броју дванаест синова Јаковљевијех. Избранике те бирало је свако племе за се и смало их у општину, да у њој заступају јеврејски народ. Осим те опште власти, биле су још и посебне: свако племе имало је својег особитог поглавара, а пошто се племе једно дијелило још на породице и куће, то је онда и свака породица, па и свака кућа имала својег старјешину, који је њом управљао и у стварима јој судио и пресуђивао.

Та јеврејска влада била је влада теократска, т. ј. Богом држана, јер је Бог био њихов највећи старјешина, управитељ, законодавац и су-

дија, који би казнио сваког оног, који би нарушио његову божанствену величину; људи пак, који су управљали народом Израхиља, били су само они, које је Бог одабирао.

Мојсије је за својег живота управљао као владар народом, којег је из Египта и египатског ропства ослободио и извео. Мојсије установио је ту народну владу, јер му је било теретно да сам управља свјема народним пословима, па је с тога узео к себи помоћнике и савјетнике, њих седамдесет старца на броју, који су били бирани из свијех племена. У том се уједно види, да Мојсију није било могуће да достигне, па да све народне послове сам рјешава, да парнице пресуђује и да сам буде једини судија; па за то је и поставио судије над хиљадом, стотином, десетином и десетином људи, којима је одредио њихове дужности и препоручио: 1., да се строго држе закона и правде, од којих ни за длаку да не одступају; 2., да између браће а и између Јевреја и туђинца суде благо и праведно, да се не обзиру на лице и стање, да не изопачавају правду, да штите и бране сиромашне удовице и сиротну дјецу, и 3., да не примају никаква мита. — Пошто се народ посве преселио и смјестио у обећаној земљи, још за живота Мојсијевог, парнице су се пресуђивале јавно на градскијем вратима, свакијем даном из јутра, само су се изузимали празници и суботе, кад судови нијесу судили.

У току времена право дијељења правде прешло је на царе и било је право, које је сама круна вршила, а дужност и служба суђења припадала је скупштинама. Скупштину су састављали онђе гђе је год било сто и двадесет становника. Над свјема скупштинама био је главни врховни суд у Јерусалиму, а сачињавали су га

седамдесет чланова, који су бирани између богослова и законо-учитеља. Председником овог врховног судишта био је сам архијереј или његов заступник, од рода архијерејског (V. књига Мојсијева). Пресуда и подјела правде утврђивала се и стајала на ове три тачке: 1. Јавно публицирање објава за расправу; 2., потпуна слобода бранити туженог, и 3., обећање, да ће се накнадити штета свједока, који су морали полагати заклетву, да ће говорити и свједочити саму истину. Судије се нијесу задовољавале заклетвом свједока и његовијем доказом, него су свједока обвезивали и стављали под строги испит, па у случају, ако би судије нашле, да је свједок криво и лажљиво свједочио, онда су га стављали под казну за то, што је хтјео да изложи опасности и окриви својег ближњег. Заклетву, коју је морао положити сваки свједок, који ће да свједочи, требало је да се закуне и положи ону заклетву, коју би му судија диктирао, т. ј. судија би говорио а свједок слушао и понављао ријечи заклетве, и тек тако свједочанство примано је као права заклетва. Жене и слуге нијесу примани као свједоци, и то је имало својег основаног разлога. (Јосифова књига гл. 4. тачка 15.) Између тужитеља и туженог расправа се водила јавно пред свијем народом. Кад би суд осуђивао кога на смрт и кад би свједоштво свједока слагала се са судском пресудом, свједоци су морали поново потврдити и посљедни доказ дати, да је њихово свједочанство истинито, а то би учинили тијем, што би они први бацили се каменом и почели њим засипати осуђенога. — Доказ једног свједока против оптуженог није био довољан, па ма тај свједок био колико му драго познат и уважен, нити је игда такав један свједок био довољан, па да се оптуженик осуди. Истина, да у књизи Исуса Навина (гл. 7.) стоји написано, да је Исус Навин изрекао осуду над оптуженијем Аханом сином Харми, сина Заври, од племена Јудова; али је то био једини случај, изузетак, који је по природи и околностима и извршен

(пријеки суд). А у неколико и оправдан је тај чин, јер је сам Ахан потврдио и објавио оно, што је знао, су чим је опет доказана кривица оног, кога тужи. По јеврејском казненом закону свједоци су морали потврдити, да познају личности, да знаду мјесец, дан, сат и околности учињене кривице, па тек последије таквијех доказа и кад би се судци убиједили о правци или кривици оптуженога, и ако су пронашли, да је оптуженик прав, онда би судци доказивали својим говорима своја убјеђења о правди туженога; а ако ли би пак који судија посумњао да је туженик крив, то би он доказивао лијепојем благијем начином у својему говору. Ако би хтјео да брани туженика, остале судије уступали су му мјесто и столицу, с које би говорио, разлажући пред судијама и народом своје убјеђење (Дјејан. 5.). Онима пак, који су били наклоњени да се отежа кривица против оптуженога, нијесу дозвољавали, да држе говоре. Ако су судци својом осудом наклоњени били, да се окриви и осуди оптуженик, онда су остављали да ејутри дан изреку коначну пресуду, па би се тај дан уздржавали од многог јела и пића а и свега онога, што би им могло послужити и покварити ток њиховијех мисли, те би само с бистроћом разума држали у виду право пресуђивање и осуду. — Трећег дана у јутру, опет би заузели своје судске столице, па ако би који судија остао при првом својем мњењу и убјеђењу о пресуди рекао би: „Остајем при мојем закључку и одлуци, и осуђујем“. Који би пак размишљајући промијенио своје мишљење у корист туженога, устао би и говором доказивао, да је нашао да је туженик прав; но ово му се није дозвољавало, ако се већ једном изразио, да пристаје, да се туженик осуди прије, него што би се осуда изрекла; и кад би већ повели осуђеника на смрт, тад би се дозвољавало да бранитељ говори, па ако би изнио пријатне доказе за правдање, онда би се опет претресало и прегледало све оно, што се тицало осуде и осуђења (Данил. прор. књ.).

(Наставиће се.)

Опростајни говор при расстанку свештеника од своје парохије.

Незаборављена Паство!

Како сам срећан био, кад сам по наредби наше Високопречасне Конзисторије дошао вама за свештеника; како је моја душа онда располо-

жена била, кад сам вас са овог св. мјеста поздравно и рекао вам: „Боже дај срећан почетак!“ Кад год сам вам божију науку казивао и тумачио слово божије, мојом су душом владала ве-

села чувства. Но браћо, каква чувства данас обузимљу моју душу, данас, кад вас морам да оставим и рекнем: „С' Богом ми остајте незаборављени моји!“ Занета моја је душа данас оптерећена тугом и жалашћу, а и како не ће кад помислим, да ми је ово пошљедни дан што с вама с' овог св. мјеста овако говорим. Ви ћете од данас љубезни моји имати у вашем кругу другог свештеника, који ће се старати о вашем духовном васпитању. Мене данас губите из ваше средине јер и ја по наредби „Духовне власти“ заузимљем положај у другој пастви. Данашњи је дан, дан растанка мојега с вама, дјецо моја духовна! Али није растанак за увијек, ја вас носим у духу и љубави, која је свагда моје срце жарко међу вама гријала.

Признати морам, да је моја свештеничка служба, коју сам кроз толико године међу вама обављао, доста трудна и тешка, и да сам у њој и потешкоћа имао. Али љубав к' св. служби — претпоставка да савјесним вршењем моје службе, могу користити душама за које сам постављен да се Богу молим; могу Богу и поштењу угодити; даље љубав коју сте ми увијек указивали, — све то учини, да ми тегобе моје службе посташе тако лаке, да се поред свег' тог' с' тужним срцем од вас растајем.

Ја се данас налазим у оном положају у ком се налазаше и ап. Павле кад се растајао са Ефешћанима, међу којима је он неколике године сјенио сјеме науке божаственог учитеља — Исуса Христа. Па ево и ја се данас растајем с' љубезним мојим општеством и тај ми растанак тешко пада. Као год што је ап. Павле, растајући се са љубезним Ефешћанима изјавио им поздрав и дубоке жеље, то ни ја не могах пропустити, да вам при овом мом растанку од вас не изјавим оно, што ми на срцу лежи.

Послушајте дакле добре жеље, с којима се растаје од вас, ваш духовни отац, пријатељ и друг.

Прва жеља мога срца јесте: Да у овој парохији и од сад влада света православна вјера и чиста и непритворна побожност. Од овог вам што год бољег нијесам могао пожелити, а мислим, да ни ви сами себи не би могли што год бољег зажелити. Благо оном општеству, гђе царује божји страх, гђе се полаже тврда надежда и, гђе се Бог у молитви призива и тражи од Њега помоћ. Само се онђе може говорити о душевном расположењу, о

срећи, о благостању и напретку гђе влада права и непритворна побожност и страх божји. Побожност, љубезни моји, јесте она врлина, која нас учи да ова земаљска добра уживамо умјерено и благо, и која ово уживање освећује и слади, јесте она, која нас узвишује к' самој племенитости и приближује нас праобразу нашем — Творцу — Богу; која нас учи да незгоде и патње овог свијета сасвим другчије сматрамо, и помаже нам да лако носимо сваку бједу и невољу, а при смрти олакшава нам растанак душе од тијела. Па кад побожност дотле узноси човјека Хришћанина, онда вам најтоплије и препоручујем да живите побожним животом и да раскошни живот презрете као највеће зло, јер је раскошност порок, она је смртни гријех. Раскошан човјек гријеши и против себе, тијем, што се баца у биједу, невољу и велику потребу, а да би се тог избавити шћео, предаје се крађи, варању и свакој неправди; и против жене и дјеце зато, што их одгони у просјак, јер имање, с којим би иначе његова жена и дјеца имати могли добро живљење, бесмислено потроши. Кад ова дјеца оставши у невољи предаду се сваком злу, ко ће за то дати одговор пред судијом свијета. — Наравно онај који их је дотле довео. — Гријеши даље, против општине у којој се налази тијем, што су његова дјеца — за коју би се он иначе морао старати да постану добри хришћани и чланови друштва људског, — оспособљена само за крађу, скитање од мјеста до мјеста, и у опште на све што не приличи хришћанину и члану религиозног друштва.

Ето драги Хришћани, до шта доводи раскошност оног човјека који је њен роб. Па ако већ који живи тијем животом, нека проси од Бога његову благодатну помоћ, да га одврати од тога, а покаже му пут побожности којим се до небеског живота долази.

У св. цркву често одлазите, јер је то кућа побожности; у њој мирно стојте и назите науку божју, коју вам служитељи св. олтара откривају. Настојте, да вам та кућа побожности буде уљепшана и украшена онако, као што се доликује тој светињи.

Одмах пошаље цркве брините се и за школу т. ј. „кућу народне просвјете и среће“, из које како сви, тако и поједини народи, па према томе и ваша чеда дична Српцад излазе срећна, и служе на дику и корист роду своме.

Само се у тој кући баца с' лица копрена незнања и мрака; ту се моћи душевне развијају и оспособљавају се за сваки корисан рад. Дакле гледај Хришћанине, да неостављаш чедо своје слијено код очију „Јер нема горег срама ни стида нег чеду своме не дати вида“ (вели З. Ј. Ј.).

А теби драга Хришћанко — мајко свога Српшета — шта ти захтјеваш, ду ти препоручи твој духовни отац?

Измеђ' свију твојих дужности, којима ти имаш да одговараш, препоручује ти твој свештеник особито дужност васпитања дјецe твоје. Васпитај сина свога нека љуби Бога онако, као што је то чинио и прекрасни Јосиф, који ни онда, кад га браћа шћедоше убити; ни онда, кад бијаше продан у ропство властнику мисирском Пентефрију; ни онда, кад га блудна жена обиједи, да јој шћаше образ оцрнити ушљед чег и тавнице допаде, — ни онда велим непоколеба се у љубави к' Богу. Али га Бог за ту љубав обилато награди и то тијем, што га постави највишим достојанствеником земље мисирске.

Даље, научи га нека љуби своје отачаство, као што је и Шпартанка учила свога сина; научи га онако, као што учи и сестра твоја — дична Црногорка та српска Шпартанка, своје мило Црногорче соколећи га да чува своје соколово гнездо од дивљих грабљивих тичурина. Научи га нека љуби мило Српство. Учи га нека љуби правду и истину, као што је и мајка Краљевића Марка: „Сине Марко једини у мајке, немој сине, говорити криво, ни по бабу ни по стричевима већ по правди Бога истинога“.

Ако будете моје добре жеље и савјете усвојили и по њима се управљали и Бог ће са висине својег пријестола на вас погледати и бићете срећни и напредни.

Друга жеља вашег пастира је, да вас промисао божија буде штитила од сваког зла и да вам унаприједи вашу срећу. Нека вам Бог благослови ваше труде и подузећа, да вам сачува ваше здравље, вашу срећу, част и имање.

При расанку моме још се и трећа жеља рађа: Да ме свагда у вашој милој успомени уздржите и да ме се сјећате. Кад су ме многи труди и тегобе службе моје долге доводиле, да клонем духом, оживљавала ме је мисао на добру успомену, коју оставља човјек пошље себе кад је свјесно одговарао позиву своме. Ја говорих често сам себи, и ако се трудиш и много подносиш не клони духом и не губи се, они, за које се ти трудиш и подносиш тегобе, спомињаће тебе и пошље, кад се од њих растанеш, благосиљаће те и молиће се Богу за те. Да ли сам и колико сам вам од користи био, то ја не знам, сам Бог зна; но само чистом савјешћу могу рећи, да сам вам увијек добро желио и настојавао, да ни једна од повјерених ми душа не буде изгубљена. Па бар за те добре моје жеље опомените ме се и молите се Богу за ме као што ћу и ја за вас.

Ево дође час кад вам морам с тужним срцем рећи: С' Богом ми остајте стари и млади, богати и сиромашни, мали и велики, сви ми с Богом остајте моме срцу никад незаборављени. Божија благодат нека буде с вама сада и увијек. Амин.

Говорио Ђорђе Грабеж, богослов IV. год у Рељеву при практичном школском вјежбању у проповиједању.

Надгробна ријеч пријестолонашљеднику Рудолфу.

Сачинио и говорио Митрополит зворнички Дионисије Илијевић, приликом помена за душу високог-покојника у катедралној цркви тузланској, 24. јануара 1889. г.

Оумре Авенирѣ Сынѣ Нировеѣ въ Хевронѣ и вси мѣжи Израилѣвкы изнемогоша; акъ властелинѣ великѣ падѣ въ сен день во Израили, и воздвиже Царѣ гласѣ свой и плакаше надѣ гробомѣ егво, и вси людїе плакаша во Авенирѣ.“ (2. царств. 4. 1. 3. 38 и 32.) т. ј. „Умре Авенир у Хеврону. и сав се Израилъ смете; јер је војвода и то велики погинуо данас у Израилу; а цар

подиже глас свој и плака на гробу Авенирову, плака и сав народ“.

Тужна вијест, која се је од неколико дана овамо разгласила по свима крајевима богохраниме Аустро-угарске монархије, заронила је свачије срце у неописану жалост. — Јединац и пријестолонашљедник нашега премилостивога ћесара и краља, Рудолф, једина узданица очина

и толиких милиона вјерних поданика, силази данас, јао! у гробницу својих славних предака. Али оставља за собом најплеменитију успомену не само у домовини, него и свуда по иноземству; јер у проучавању повјеснице своје домовине угледавши се на сјајна дјела својих славних предака, образовао је онај озбиљни карактер, кој' је захтјевало његово високо звање: да би — кад би наступило вријеме — достојно и пристојно преставао великог владара у пространом призору овога свијета. Али необазрива и неумољива смрт, отргла га је у најбољем цвату живота од овог свијета, те је тијем осујетила и уништила толике слатке наде, које веома оправдано полагаху на њега и славновладајући му родитељ, а и сви без разлике вјерни поданици, који су у њему увиђали и осјећали најинтелигентнијег преобразитеља своје среће и благостања и то на основу најмодернијих и најпоузданијих друштвених начела. — Заиста велика је то жалост, јер је замашан и губитак, — кој' је прераном смрћу таквог великана претрпела монархија наша; а истинитост мојих ријечи благоглагољиво потврђује велика сензација, коју је произвела не само у монархији, већ и по цјелој Јевропи црна вијест, о његовој неочекиваној смрти — И сад у овом часу жалост и жецање и јаок! милионима сваког сталежа људи осјећајућих добро: какву су ненадокнадиму штету претрпили, умно и присутно прате у вјечном покојишту нигда непрежаљеног и незаборављеног Генија одјевена одјејанијем свог' високог звања и положаја: „Икоже сосѣдъ златъ искованъ, оукрашенъ вѣстцѣмъ каменіемъ многоцѣннимъ“. (Сирах 50, 10), А Божији и људски закони — љубезна браћо налажу свету и благочестиву дужност: да се хвале и превазносе оваки великани, који и живећи више су

за свјетско благостање живили, него за себе саме; а по смрти њиховој остаје им добра успомена обесмрћена од кољена до кољена: „Кси сии въ родѣхъ прославѣнни быша, и во днѣхъ ихъ похвала“ (Сирах 44, 7). Ову дакле свету и благочастиву дужност признавајући и ми — љубезна у Христу браћо — састалисмо се данас у овом нашем светом храму, да одамо пошледње велештовање наше и признање у небесним обителима преселивши му се неумрле успомене Ц. и кр. пријестолонаследнику Рудолфу, који не давно походивши отаџбину нашу, благоизволио је био и словом и дјелом показати своју високу благонаклоност на нас и на домовину нашу. Протијмо дакле над њим мртвим сузу признателности и љубави, као што то нам и само свето писмо налаже говорећи: „сладчае плачисѣа надъ мертвѣмъ к“; и даље: „нанѣ мертвѣцѣмъ источи слезы“ (Сирах 22, 10, 38, 16).

Боже дѣхъвъ и всакиа плоти, ииѣкии держакѣ живота и смѣрти; прими благосерднѣ дѣшѣ от насъ прѣставѣвшѣгосѣ раба твоегѣо Рѣдолфа и оучини ю въ селеніиамъ правѣднихъ, ииѣкже прѣсѣщаѣтъ свѣтъ лица твоегѣо и веселиѣтъ всѣ от вѣѣка свѣтѣкиа твоѣа. — Тешко пак ожалѣногѣо оца његовогѣо, а нашегѣо премилостивогѣо Кесара и краља утјѣши — ти Боже „оупоканіе ииѣадежнихъ и оутѣшеніе скорѣащихъ“ уливајући у срцу његовом небесно уље утјѣхе и трпљивости по твојој милости. — „Еи Боже, молиѣтисѣа приѣѣжнѣо оуслѣши и подари Всепресвѣтѣѣкиишѣмъ и Державноиѣмъ Имперѣторѣмъ и Краљу нашеиѣмъ Францѣзъ Иосифѣмъ Перѣвомъ: многоаѣмъ лѣѣта, многоаѣмъ лѣѣта, многоаѣмъ лѣѣта, Амѣнъ.“

Вјечнаја твоја памјат присноблажене и незаборављени Рудолфе, вјечнаја памјат, вјечнаја памјат, и лака ти земља.

Показивање пута у царство небеско.

Бесједа православним Хришћанима. Од митрополита Пнокентија.

(Слободан превод с руског.)

(Наставак.)

Трећи одјељак.

Какав је то пут, који води у царство небесно?

Пут у царство небесно сам је Исус Христос, и само онај иде по томе путу, који иде за Исусом Христом. Али како треба ићи по томе путу? Чујте, шта вели сам Исус Христос: Ко

хоће да иде за мном, неѣ се одрече себе (т. ј. да се окани сваког блага и уживања овог свијета, и да се не боји свој живот и имање положити кад устреба за Христом), узми крет свој и ајде за мном (т. ј. спреми се да подносиш све терете онако, како их је Христос подносио, и

да поћеш по вољи и заповиједи његовој), како ћемо сад показати овдје ниже:

Исус Христос рече: „Ко хоће да пође за мном“. Ево шта те ријечи значе. Исус Христос никог силом не нагони нити кога принуђава да преко своје воље запристаје за Њим. Он не ће да су Његови ученици робови, или који сами од себе немају на то жеље, него хоће, да сам човјек од своје миле воље и без икаквог нагона, себе са свијем Њему преда, јер у царство небесно улазе само они, који сами од себе желе да уђу. Хришћанине! Спасење или пропаст зависи од сопствене твоје воље. Господ ти је по Својој неисказаној премудрости и љубави дао слободу да радиш што год хоћеш, па не отима од тебе овог скупоцјеног дара. Па ако хоћеш да поћеш за Исусом Христом, Он ти показује пут у царство небесно и готов је да те помаже у ходу на овом путу; ако ли не ћеш да идеш, стоји ти до воље, нико те не нагони нити ћете наћерати. Али пази, да се не оглушиш и не занемариш позив Исуса Христа и такву милост Његову. Исус Христос по Својој великој блалости дуго и дуго куца на вратима срца свакога човјека, не би ли му пробудио душу његову и узбуди у њему жељу за спасењем; али тешко ономе, од кога се он најпослије окрене и остави га, и кога отури од Себе као изгубљенога сина, који пропада.

Те тако, ако хоћемо да пођемо за Исусом Христом, треба да најприје имамо за то сопствену вољу, жељу и одважност; а да би имали жељу да пођемо за Њим, треба да знамо куда ћемо, какав је то пут и шта је нужно за тај пут. Али, како ћеш подјамачно знати оно, што не ћеш да знаш, или што си тек онако мало и површно научио? Па за то прије него ли што поћеш за Исусом Христом, мораш учинити ово:

1.) Треба да пажљиво проучиш св. основ Хришћанства то јест књиге св. писма, на којем је основана наша православна вјера; да дознаш одкуд су произишле те књиге, ко и кад их је написао, како су се сачувале и дошле до нас, и зашто се оне зову „божије и свете“ и т. д. Али св. књиге треба испитивати срцем без сваког предубјеђења, искушавања, по истини онако како но је, а уз то не прелазећи границе до којијех ти ум достиже; т. ј., да се не трудиш да проникнеш и сазнаш и оно, што Бог по својој премудрости држи од нас скривено. Овако испитивање о вјери не само да није нимало противно

вјери, него је, шта више, стављено свакоме Хришћанину као најпреча дужност, да кад постане пунољетан позна тврђе и боље своју вјеру; јер онај, ко не зна темељно своје вјере, тај је хладан и равнодушан спрема ње, те често упада у празновјерије или невјерије. А колико је Хришћана или боље рећи колико их је, који су у име Исуса Христа крштени, па су пропали и пропадају само за то, што не хтједоше или не ће да се обазире на темељ наше православне вјере! Не може се онај изговорити на страшном суду, који ту дужност занемари. Но нијесу сви људи у стању да подједнако испитују вјеру, него сваки испитује ју онако и у онолико, у колико је способан, по својем знању и научености. Тако н. пр. ученији може и мора обратити своју пажњу на историчне догађаје, који доказују постанак и пошљедице вјере; на дух и смисао св. писма, и т. д. А неучнији и простији човјек мора питати наставнике и учитеље цркве, да му они протумаче, јер су они дали обећање да ће учити о вјери, коју су они још од дјетињства свога проучавали и сав живот свој посветили изучавању вјере.

2.) Кад дознаш и увјериш се, да је православна наша вјера основана на св. писму, а не на измишљотинама и мудровању, и да је свето писмо права и истинита ријеч Божија, коју нам је открио дух свети преко пророка и Апостола: тад не испитуј даље оно, што нам није откривено; повјеруј без поговора, сумње и мудровања свему ономе, чему учи св. писмо; не слушај никаквијех људскијех разлагања и тумачења о оном, што не може човјечији ум да докучи. Па ако тако чинио будеш, онда ће твоја вјера бити права и истинита, и примићети се као оправдање и за заслугу.

3.) Па најпослије, постарај се да имаш и подетакнеш у себи жељу, да се онако владаш, како св. писмо учи. Ако ли пак немаш те жеље, онда се обрати самоме Исусу Христу и топлом молитвом ишти од Њега да се у теби породи таква жеља. Но у толико још више немој да се затежеш, кад те благодат зове на пут спасења.

Све што смо овђе до сад навели, објаснићемо овом причом: Чуо си, рецимо, да се у неком оближњем ти мјесту наводи грно велико зданије, које у висину стрњи до у саме облаке неба. Улазак у то зданије скривен је, па док се не покаже, не може га свако наћи. Да пут показују и воде путника по зданију и до најскривенијих кутића

његовијех постављени су многи намјесници, који су уједно љекари за болеснике и богаље, а и брашњенице спремају путницима на пут. Степеница, по којима се путници пењу и улазе у зданије, има врло много, а осим тога уза сваке има и спореднијех, које су понајвише уске и мрачне, да се без вођа и туђе помоћи не може ни крочити а нарочито у почетку. Ту је зграду градио најмудрији Неимар нарочито за то, да би се само помоћу Његовом могли путници пењати и узаћи на небо у сами рај.

Чувши то све, Хришћанине, ти би без сумње пожелио да и ти будеш тамо у том зданију, у које овај пут води. Али хоћеш ли ти у том случају учинити све онако, како треба? По себи се зна, да прије свега мораш доћи до тог зданија, па га добро разгледати и о свему распитати управитеље т. ј. како о самом зданију, тако и о значају његовом, и о томе, како и куда се улази у њега, и т. д.; а управитељи ће ти драговољно казати све, што је за то најпрече. Па ако си учен човјек, онда иди самој згради, разгледај је са свију страна, да ли је подигнута на тврдом темељу и да ли је у стању да издржи не само тежину зграде него и онијех, који улазе у њу. Ако ли си пак врло учен онда потање разгледај и саму грађу, од које је зграда направљена, дознај и прави разлику, а разгледај све оно, што се очима виђети може; у посматрању и испитивању можеш употребити и нужне алате. Онда пак, кад видиш и увјериш се, да је то зданије тврдо и јако и да може потпуно одговарати своје значају, онда остави свако даље испитивање, а код врата прислони све своје алатке, којима си пробао, због тога што ће ти само сметати а не ће ти ни требати; па без сваке сумње уљеши унутра у саму зграду, и поћи не застајкујући, не бојећи се да ћеш се намучити пењући се, па и ако је пут мучан а нарочито у почетку. Пети се на небо мучно је, но пут нас води право туда, куд треба да наваљују сви људи, к Ономе, којег су сви кроз свој живот дужни тражити. Унутра у тој згради срешћеш сапутника, с којима ћеш упоредо ићи, и видара, ако би случајно пао и повриједио се; наћићеш и онијех, који дијеле рану, која је нужна на том путу; наћићеш и вођа, који пут показују, и наставника, који ће ти показивати све, што треба. Њих ћеш налазити и сретати све доглед, док се не суеретеш са самијем домаћином и го-

сподарем ове зграде. Него да би што прије и безопасније могао стићи до на крај тога пута, најбоље је и најпоузданије предати себе и све своје вољи господара и домаћина.

Реци ми: да ли би паметно учинио онај човјек, који би умјесто да разгледа зграду од самога темеља, па догледом оком схватити може, разгледао је или боље тек посматрао са врха који залази у облаке и простире се између неба и земље, онако површно, или по својој охолости или ушљед самопоуздања, или по своме јогунству? И не би ли лудо чинио онај, који би горе у висини видио један дио здања, па или не знајући, или не могавши разгледати како постоји, почео би нагађати о њему и по томе закључке чинити о свему здању, находити му махне и говорити да има штогод сувише онђе, гдје се због претјеране висине једва и сама зграда замјерити може? Или такођер, да ли би од његове стране било нерасудно па и криво, кад би он ништа не разгледавши, него само ушавши у двориште тога здања, наједаред почео по којешта да куди у њему, па и друге почео да увјерава, да то здање није чврсто нити од пријекне потребе? Или, у мјесто упутка и закона домаћинова и неимарева почео истицати своја упуства и мудровања? Но, изгледа, да би онај најлуђи био, који истом што би уљегао у двориште, одустао од намјере, и не само да не би жудио да уљеже унутра у зданије, него не би шћео ни да га ма како било разгледа.

Дакле, ко одиша жели тамо, куд нас води пут, у том здању бити, доста му је то, ако се увјери да је чврсто и утврђено на јаком и не помичном темељу, и да га нијесу правиле руке обичнијех умјетника него руке великога неимара, који је својом крвљу прокрчио и очистио пут у Њега, и сам собом први у њ уљегао. Доста ти је само о том увјерити се а за остало т. ј. зашто је оно тако направљено а не другчије, или, по чему се оно ту а не на другом мјесту налази, — не треба ти се бринути, до тебе само стоји, да се предаш вољи и жељи господаревој, па надом у његову помоћ и љубав спрам нас у својем срцу, ићи к Њему и за Њим, а ићи онако како Он заповиједа.

Да примијенимо ову причу к Хришћанству. Здање саграђено на земљи, које се хваћа до неба, наша је православна вјера. Неимар — домаћин јест Исус Христос, а намјесници су чувари и учитељи цркве или православног хришћанског народа.

(Наставиће се.)

На парастосу царевића и краљевића Рудолфа.

Тужни и поштовани зборе!

Као гром из ведре неба и као највећа катастрофа, што људе постићи може, и то најгрознијим случајем, тако је и глас да царевића и краљевића Рудолфа, јединог сина, наду и дику милостивог цара и краља Франца Јосифа I. више међу живима нема, поразио и у црно завио сав владалачки дом, а притом и све народе Аустро-Угарске монархије.

Кобни и жалосни тај удес, догодио се у прошлу сриједу у Мајерлингу, код Бадена, куд је краљевић на дан прије отишао био да лови. Глас о тој грозној несрећи и по свакога у држави тој живећег неописаној и не накнадимој штети достављен је одмах Њиховим Величанствима, а тако и високој Му супрузи у Бечу, те је тијем поводом настала туга и највећа жалост у царском двору, а тако у свима уредима, радњама и мјестима. Све радње, вијећања, преставе и сви послови престали су а само је свако с највишом пренеразом занесен био у туробне мисли и сажаљење.

Па не само Беч — пријестолница царска да оплакује грдни губитак но сви народи пространог тог царства тугују и жалостним знацима своја осјећања исказују, па тако исто и сви јевропеки дворови своја саучешћа тим поводом од срца изјављују. — Међу свима тијем милијонима саучесника, стојимо и ми у окупираним земљама и придружујемо се осталим народима, те са срдачним тужним изразом хоћемо да будемо учесници тога плача и те опште државне жалости, која се допста ријечима исказати не да.

А и како не, кад је блаженопочивши царевић јединац царски, сва нада и понос високих владара, будући цар Аустројекс, уздање и дика свију држављана, вијерни супруг, милостиви родитељ и толико љубљена личност не само у својој држави, но и у страном свијету, који га је са највишим почастима свјетским свукуд дочекивао, и чији се живот ето у најљепшем мушком

добу у 31. години гаси, задавајући непроболну рану тугованку Њиховим Величанствима — цару и краљу родитељу и царици краљици матери, којима радосних дана у Њиховом владарском срцу већ никада бити не може.

Овдје се браћо и господо и нехоте запитати морамо; к кови је наш живот овдје на земљи? — Он је у истини као цвијет, дим и роса јутрења. Одите и видите, ђе је доброта, ђе радост, ђе младост, ђе ли очи и живот тјелесни? Све је као трава увело — свега је нестало. Неумитна смрт не разбира цара ни војника, богата ни сиромашна, слободна и роба, господара и слугу, него ли је свако њезин пљијен и свачије достојанство с ону страну гроба равно је и једнако.

То знајући, нама смртним и не може се на ино, него ли својевољно предати се судби неумолимој на расположење — а ми на овој тужној и најжалоснијој данашњој успомени помолимо се топло милостивом оцу небесном, да умрлом царевићу милостив будне и као што га је на овом кратко-земном свијету као царског сина одликовао, величином, части, славом, достојанством и могућности између толико многобројних држављана, то да му тако и у вјечности подари мјесто међу својим светим и праведним душама ђе није болести, плача, туге и уздисања, но ђеје живот без краја.

Милостива пак срца царско-родитељска Боже ублажи, Боже утоли тугу и жалост, и сам Твојом штедром милости учини, да таки грдни удар и губитак издржати узмогну!

Во блаженом успомени, подажд Господи усопшему рабу твојему јего ц. краљевскому Височанству Рудолфу блажени покој и сотвори јему вјечнују памјат. Амин.

(Говорио на парастосу у Бос. Градишци 24. јануара 1889.)

Ст. Н. Давидовић,
прото.

Повратак из Египта.

28. марта (управо пошље пола године како сам из Беча кренуо) Њ. блаженство патријарх Софроније дао нам је лијеп ручак, на који су позвани осим придворног покрупнијег свештенства, још и тројица других владика: архијепископ Латас из Занте, Тиваидски Матеј и Порфир Синајски. Софра пуна сваке ђаконије и доброга вина са острова; у прочељу старац патријарх, с двије стране по двије владике и толико двоје духовника обојега реда свештенога.

При обједу напио је патријарх за сретнога пута моје маленкости, а ја опет за његово здравље, захваливши му на очинском гостољубљу. Овдје исправљам, он се је родио у Цариграду а не у Леросу, као што сам то неће споменуо.

Кроз три дана ми ћемо се сви разићи које куда, и Бог једини знаде, оћемо ли се више икада тако сви састати у томе свјетском граду (Александрији), који је много старији и од самог Цариграда, па некада био друга варош у свему свијету и бројао житеља више него 600.000. — Још тога дана остави нас синајски владика, јер послом отпутова у Каиро. Ја ћу сјутра поћи за Атину, а прекосјутра патријарх са Латасом у Порт-Саид, да освјешта темељ новој цркви, па отален каноничном посјетом у Суец, а Латас у Јерусалим на „хаџилук“.

При потоњој опросној патријарх ми опет спомену оно што ми је и прије тога доба више пута препоручивао, а то је: „Химшала септембар вадаси, буреа гелсум“. — Стид ме је Ваша Светост, јер сам Вам додијо и кроз ову зиму, одговорим ја. „Нијеси синко, недао Бог! таке ријечи нећу од тебе да чујем. Та ми емо калуђери — неподјељена браћа, пак дођи као у своју кућу, и као моје рођено дијете, тим прије, што ја желим, да радикално поправиш твоје груди. За то ти опет велим: чим захладни у Европи, а ти одма бјежи овамо у топлину. И, — у здрављу да се видимо!“ На те ријечи сви заминамо, а највише мој мили брат тиваидски владика, који је љубимац и десна рука патријарху. То је врло љубазан човјек и млађих година. Он је пострижен на Синају, теологију свршио је у Јерусалиму, а веће науке у Атини и Францеској, и чини ми се да ће наслједити патријарха. Са

мном се добро обикао још у првом путовању, пак ми рече: „сад ће ми без тебе бити необично; дођи Бога ти, — још барем једну зиму да заједно проведемо“. — Патријарх је врло доброћудан и драго му се по који пут нашалити, особито при обједу. Кад се бависемо у Каиру, тамошњи архимандрит Др. Нектарије и архиђакон Амбросије (такође научен човјек и ваљани проповједник), те и нас двојица владика, често би расположили старца са невиним шалама и досјеткама, па по некад и у препирке зашли. Патријарх је вазда био на мојој страни. Кад се кренуо у Александрију, ја му реко: Ваше Блаженство, ја не смијем без Вас остати са овом тројицом противника, јер ће ми тући лук на глави. „Небој се! ако ти што учине, а ти ми одма пиши, па је већ то моја брига.“ — Да ме је тај добри старац радо имао, то је он посвједочио и пред аустро-угарским генералом и консулом г. бароном Рости, кад је овај изволио вратити ми посјету, патријарх је желио да се ш њима лично позна. Том приликом рече патријарх г. барону: „Кад митрополиту Сави добро чини каирска клима, то нека сваке зиме овдје дође, и ми ћемо га примити као драгог госта. Ено му скромне ћелије, а с нама заједничке трпезе; нити ћемо ми ради њега шта више приправљати. Па ако оће (шалећи се) може за резерву и кључ понијети са собом од ћелије*).

Патријархов љекар и мене је гледао, те ми осим неких француских пилула за груди (Granules Sedatifs-Pectoraux) и за стомак (Granules Stimulants Eupertiques) прописао још и траву мељ, што се меће у пиво (Humul Lupuli strobil), да је кувам као теј и у млијеку узимам, и то козијем. Због тога је патријарх наредио, те су ми „максуз“ купили једну велику смљечну козу са двоје малих козлића, да се ш њима забављам и млијеко дијелим. Добро су је ранили бобом, ћетелином и другим које-чим. Јест, али пошто приодрастоше козлићи, оно једно повеће — као „алчак“, не само да би често уграбио моју „нафаку“, него би и сестру ћушкао роговима, да њему више остане! Због тога се ја писмено потужим на

*) Као што се примјеђава, да у Европи како које године клима постаје све то хладнија, то ја мислим да ће до 50 година имућни свијет уобичајити сеобу у Египат, као год и ластавице, а путовање за тамо сад је преко Србије и Солуна још комотније него из Трста или преко Италије.

тога „зулумџара“ вишој власти, а тако и на ону тројицу другова, те ми старац својеручно одговори из Александрије (на грчком и талијанском језику): да ће ону тројицу, због њиве алијансије против мене, канонички казнити чим дође у Каиро, а четвртога — објешењака — ножем испод врата!“

Сјутра дан испрати ме тиваидски владика на пристаниште, са још двојицом архимандрита и великим Икономом Серафимом Фоком, ће застанем и неколицину наших далматинских Срба, међу њима и г. Пајота Грицани. Мој пријатељ Николић, зарана је извадио биљет и ствари већ смјестио у кабину. Посједамо у дугачки чамац застрт чохом и јастуцима, па се одвеземо на вапор, ће се братеки изљубисмо и растанемо, са лијепом успоменом на искреној дружби.

Лађа је мисирска и доста угодна, која недјелно једанпут директно (без свраћања) полази за Пиреј (Атину) и опет се враћа. Лојдови и други вапори додирују Порт-Саид, Кандију и још неке скеле. На лађи се познадох са неким Лапеном, који је рођак познатог Лапене, те смо одма почели диванити по „нашки“, — као што он рече. Вапор крену у 11 сати изјутра, пак ће трећи дан пошље подне приспјети на грчку обалу, т. ј. ако га вријеме незбрка на томе отвореном воденоме пољу, ће се често играју „ђелембира“ вјетри свакојаки, па му није ни прва ни потоња ако би задоцнио 10 и више сахата. Ми смо имали ведро и суво вријеме, јер не би ни „зеца ни мангије“, да нагнају олују! Али при свем томе, сјеверњак нас потуркиваше с лица, те смо неколика часа задоцнили.

Већ смо у Пиреју. То је најзнаменитија грчка скела, по својој живој трговини и промету са Европом, Африком и Истоком. Па док про ради коринтеки канал, биће још живља; јер од Патраса не ће се обилазити као до сада, наоколо, него право у Пиреј. Варош је прилично велика и непрестано се шири и уљешава; порат јој је врло лијеп и удесан за лађе. Страни посланици станују у Атини, а консули у Пиреју, ће се и пасоши потписују. Ради боље сигурности и ја сам га ту визирао, при одласку из Атине за Европу, премда ми га нико и ниђе није затражио, осим у Александрији и Суецу. — Од Пиреја до Атине пружа се отворени простор добро обрађен, а највише маслинама засађен. Одма до Пиреја јужно, шире се нови љетниковци са

баштама, ће се преко љета одмара господа атинска. Из Пиреја до Атине има колеки пут, који траје 1½ сат, а са жељезницом, која мора свакога сата тамо и овамо, дође се за неколико минута. Примичући се престолници грчкој, било од мора преко Пиреја, било жељезницом од оне друге стране иза Патраса, путнику најприје падну у очи два узвишена бријега, као двије стране на два краја вароши, који доминирају над свом престолницом и цијелом околином, до вијенца околних полуголих брда, који се у виду полу-прстена вежу са морем. На ономе бријегу од сјеверо-источне стране уздиже се лијепа црква св. Ђорђа, а на оном другом од југо-запада и морске стране, стоји чувени Акропол, са остацима и колонама Еректе, Кариадита и т. д.; те се са оба бријега види Атина и залив мореки, као новац на длану, — панорама каквијех је мало у свијету. И ако невјешт у описивању, споменућу летимично оне старине које сам видио, а почећу са Акрополом. Он је свуда опточен као вијенцем стародревном тврдињом, те осим више споменутих остатака и колона, налази се још много и старинског гробља, тик до Еректе, и и грдосија разбаченог тесаног камена, колона и т. д. Ту се непрестано ради, откопава и проналазе разни предмети, за које је на крају Акропола подигнута особита зграда као музеј. Тамо свјетина страна и домаћа по ваздан гмиже као мрави, међу којима много Инглеца и Инглескиња, па чак и Американаца. Занимљиво је посматрати како се ти путници врте око старина, ради чега неки и пола године пробаве у Атини, и лијевијех новаца оставе у хотелима. Једни са књигом у руци проучавају, други нешто записују, трећи прецртавају, а неки опет фотографирају, метнувши уза штатуу или кип комадиће разбијених лонаца и других предмета. Одма под бемом Акропола с једне стране показују вам камени брежуљак као негдашњи Ареопаг. С друге стране — од југа, у низини, два Амфи-театра: римски (из доба Адријанова) и грчки; више овог у стијени или пећини, једну црквицу, а ниже њега опет неке старинске бање. Онамо опет преко пута од морске стране, више једне њиве, показују троструку и тровратну тавницу, у којој је негда чамео славни философ Аристотел; више ове пак мало даље у стрмну, стоје остаци неког Темпија (храма), а доли опет пружа се малко нагнута висораван, ће су у старо

доба говорили оратори своје бесједе сабраном народу, и ту досуђивали награде заслужнијем хероима (јунацима). — Спуштајући се од Акропола у варош, ако се окрене испод Ареопага, дође се до храма Тезеје, кога су колоне и свод добро сачувани. У истојме показују многе имитиране вјештине (у копијама) од гипса, а мраморне оригинале одвукли су Инглези још за Туреке тамо управе, јер им нијесу Турци знали вриједности, а многе су и од објести поломиле. У прочељу тога Темпија показују једну велику округлу, једноставну каменицу, за коју веле да је то прва кретионица из апостолских времена. Сиђете ли у варош из оне стране ће су театри, то дођете вратима Адријановим крај самог пута. Мало даље на ивици пољане, још гордо стоје узгор многе колоне од храма Јупитерова. На тој пољани, ће је била некад главна варош,

још и сада непрестано одкопавају старине, те на претраженом и очишћеном земљишту одма засађују варошки парк за шетнице. Баш док сам се ја тамо бавио, нашли су на Акрополу двије главе (коњску и човјечију) од мрамора, а доли одкопаше опет старинске бање са мозаичним патосима. Ту у близини нађоше и једну ћошу са грчким натписом, коју је неки намјесник из Кападокије послао цару Адријану, да је узиди у Метрополу (главну варош). Нарочитог професора за старине баш сам на мјесту затекао, кад својим рукама чишћаше та писмена и то опрезно — са једним камичком, сапирајући водом натпис. Један студент извади своју бритвицу да му олакша посао, али му овај недаде, јер вели, да оштра оруђа кваре писмена, те стружући зараслине могу често коме писму дати рану или савијем други облик.

(Свршиће се.)

Старине.

Благоговјини во свјашченицѣхъ господиѣнъ кирѣ попѣ Стефанѣ — любезно вас поздравиваѣмъ. молитвами свѣтаго краља Стефана мирѣ и благословение вас и ваша чада и вашѣ фамилию и ваши православни Христиани, во Христѣ здрави вѣдѣте многолѣтно. Јул. 12. дана 1849.

При томе јављујемо ми вама како дође*) Петр Деспотовић и принесе аманети послато от тамошне Христиани пара, беза, босчалука, пешкира, и ми братства примисмо со благодарностију, јакоже ти-ејашча грошев у две хартиѣ писате имена и пара. И ми преписасмо и метнусмо у кондик светога краља, имена ће се споминјати на божественују службу по веја дни, и дади бог молитвами свјатаго краља, да сподоби, да и ви со гостију приидите в наш свјати манастир да видите и да се поклоните и да пољубите свјатаја десница свјатаго краља, и да примите благословение

душам и тјелом здравие; при кое остаемо благонадежни ради вас и ради род ваш.

Ваши братија смирени богомолци перомонаси Антим настојател, Агатагел, Серафим и прочи братства у манастир Високи Дечани.

Пренелесмо свјатаго краља во нови кивот.

Из вама пише: Благоговјеиному во свјашченицѣхъ господину попу Стефану изручитисја в чесней руцје ему.

У Босну Зеници, касаби.

Печат је округао, нешто већи од четворке (шолде). У сриједи је слика краља Стефана, а наоколо печата пише ово:

Сѣи печат манастира дечанскаго: АХКТ: †
А с једне и с друге станае слике пише:
Стефан дечанск.

Синђелија.

Басилиѣ Божіѣю Милостию Православниѣи Митрополитѣ Давро-Босанскиѣи Ексархѣ Орона пекскаго.
(М. П.)

*) У рукопису дође.

Смѣреније наше пишеть ка Богохранимага села Брблание рикникъ окретающимся всѣмъ Православнымъ христїаномъ миръ милость отъ господѣ Бога и спаса нашего Иса Христа. Я отъ нашея смѣрности молитва и Благословенїе да пребиваетъ совѣклии ками и доми чади вашими. нинѣ и вѣвѣклии. Аминь.

Показатель Сѣдъ нашея грамоти презвитеръ Гина Бер(иѣкъ издѣрано) вѣрчается емѣ сїе наше властїное писанїе . . . да вѣвѣреније емѣже занїстїное утвѣрженїе что попрѣкнемъ Богомъ данною и прѣсветааго царскаго величанства двора Отмановича, мнѣ властїю Благословихомъ емѣ иако бити емѣ вашемъ парохїалномъ свѣщенникѣ, законже савѣршивати по преданїю свѣтїихъ апостоль всѣмъ елика надлежитъ христїанинъ допѣскастсе емѣ вамъ сѣвжити, инѣ попъ или калѣ-

геръ да се неима мешати ѣ неговѣ енѣрїю. Бѣже по старовременномѣ обычаю вѣрченна емѣ цѣло издаите безъ сакаго прѣкословїа, и иако Божїего Гереа, чествѣдите. такоже сѣтвориви на емѣ да пребиваетъ наше Архїеренское Благословенїе, нинѣ и вѣвѣклии аминь.

Дато на лѣто христово 1760. марта 1. Царске мирїе и дара митрополитѣ, навсѣмъ лѣто по три цѣкина.

Василии Іванновиѣ.

Синѣлија писана је другомъ рукомъ; а назнака године и подшїе другомъ рукомъ.

Печат је повелики, као данашњи сребрни форинт, лијено изрезан, а на окло уписано име и титула митрополита, као што је у почетку синѣлије.

Конзисторијалне окружнице.

Број 1463. екс. 1888.

ОКРУЖНИЦА

свему еписко-православномъ свештенству Дабро-босанске Епархије.

Освѣдочила се је ова духовна власт, а и са више страна дознала је: да многи свештеници и пароси — међу које спадају и манастирски настојатељи и јеромонаси — удаљују се изван својихъ парохїја и иду у оближњу варош или другу парохїју, гдје по више дана тамо остају, а нијесу зато прѣходне дозволе потражили од своје прѣпостављене духовне власти.

Ушљед тога одређује се овај налог:

Сви ови свештеници могу само један дан осуствовати изван своје парохїје и исти дан вратити се својој кући, — у средину своје парохїје. Ако на више дана (4 највише) желе остати ради својїихъ приватнијихъ послова, а не службенијихъ, морају то пријавити надлежномъ проти, или надзиратељу протопрезвитерата. Прође ли 4 дана, а потребно му је још више дана осуствовати, мора прије свега потражити дозволу од Конзисторије, ставити на знање кога оставља у парохїји својој као заступника

Ако се исти свештеникъ позива службенимъ посломъ, било од политичне власти, било пак од

надлежногъ протопрезвитерскогъ уреда, не мора тражити дозволе за одуство.*)

Протопрезвитери и надзиратељи, за одуство изван свогъ протопрезвитерата и парохїје, морају тражити прѣходну дозволу; изузевши ако службенимъ посломъ по парохїјама (свакогъ четвртогъ мјесеца) иду, и кад се позивају било од котара, или окружне области или пак од конзисторије.

У случају болести когъ свештеника, треба до знања ставити овој конзисторији, који свештеникъ замѣњује болесногъ пароха у парохїји.

Опроштени су од исекања дозволе свештеници, кад је потреба, да једанъ другомъ у ближњимъ парохїјама помогну при разнимъ свештеничкимъ чинодјејствима, као н. пр. при јелеосвѣћењу (масла), гдје треба више свештеника, да обаве ову тајну и т. д.

у Сарајеву, 13. октомбра 1888.

Из сједнице конзисторијалне.

АЕ и Митрополит Дабро-босански
Борђе Николајевиѣ.

*) Разумије се по себи кадъ свештеникъ позиванъ буде и од конзисторије, не треба тражити дозволе за одуство. Уред.

Број 314. екс. 1888.

ОКРУЖНИЦА

сзему српско-прав. свештенству херцеговачко-захумске Епархије.

Да би се ред у вршењу парохијалних дужности у овој Архидијези што прије увео и остварити дао постараће се ова административна управа: да се нужни матрикуларни протоколи набаве за све парохије ове Архидијеце, које матрикула немају. —

Услед тога налаже се свима свештеницима, који немају матрикула, да докле исти не стигну, имају докле водити при својим парохијама почевши од 1. Јануара 1889. „Ручне записнике“:

1. „Од крштених“, у који ће се уводити: година, мјесец и дан рођења и крштења, име и спол ђетета, име и презиме родитеља, кума и свештеника, који је крстио и примјетити је ли дијете законито или не законито?

2. „Од вјенчаних“, у који ће се уписивати: година, мјесец и дан вјенчања, име презиме и занимање младожење, невјесте кума и њихових родитеља и најпошље име и презиме свештеника, који је вјенчао. —

3. „Од умрлих“, у који ће се назначити: име, презиме и занимање умрлог, године старости, година, мјесец и дан смрти, и име свештеника, који је мртваца сахранио? —

Ове записнике лако ће сваки свештеник моћи преписати, кад му протоколи стигну.

Протопрезвитери и надзиратељи имају обнародовати ову окружницу подручном свештенству и остају одговорни за извршење овог налога.

У Мостару 10. Дец. 1888.

Архимандрит и Администратор Митрополије херцеговачко-захумске

Серафим Перовић.

Д О П И С.

Покренута мисао у српско-прав. општини требињској, да се држи парастос упокојним „ктиторима и приложницима“ српско-православне требињске цркве и школе — на „Сретење“ ове године, остварена је. Пошље божествене летургије, речени парастос је обдржаван, на ком су чиноводјествовали: преподобни јеромонах и управитељ ман. Дужи Прокопије Јанковић, и надзиратељ протопрезвитерата свештеник Саво Пјешчић. При свршетку парастоса изговорио је свештеник Саво Пјешчић ово неколико ријечи:

Благочестиви Христијани!

„Благо томе ко довијек живи,

„Имао се рашта и родити!“

Ове ријечи неумрлог српског Владике, опомињу нас на вјечни живот. Огледало и знак заслуга нашег земаљског живота, јесте вјечни — загробни живот. Зато је сваком човјеку на овом привременом свијету света дужност дјелом и молитвом заслуживати, да му се може рећи: „имао се рашта и родити“ — јер ће само такови заслужити вјечно блаженство у свијету мира и покоја.

Заиста, побожна браћо, није лако, нама грешнима бити савршенима, као што је отац наш на небесима савршен; али ријечи преблагор Христа: „Будите савршени, као што је отац

наш на небесима савршен“, упућују нас у прошле дане наше православне цркве: а тамо ћемо угледати многе синове рода људског који радом и пожртвовањем заслужише да их славимо на овом мјесту до краја свијета, као што заслужише да обитавају на мјесту савршенства, у вјечној сјајности код престола правде и истине.

Да је то непобитна истина — ево нас душа наша, као мјесто Божијег обитавања у нама, побуђује: да не заборавимо наше свете праоце и оце, наше свете синове Српства, који нам оставише многе цркве и манастире у којима се поју свете летургије на славу Богу, а на дику српског рода. Тако они заслужише вјечни живот и показаше пут к спасењу, а зато нас данас и побуђује унутрашња сила да корачамо у животу тим путем; те се са синовљом љубављу још сјећамо скоро преминулих Срба и Српкиња, као ктитора и приложеника наше цркве и школе:

Јевстатија Дучића архим., Мелентија Перовића архим., Дионисија Кебелџића јером., Манојла Ђеловића, Паја Черовића, Вучка Брчића, Риста Параноса, Митра Дрекаловића, Јова Вучетића, Риста Кеџана, Илије Провиџала, Николе Дрекаловића, Илије Караџића, Риста Дрекаловића, Лазара Шкера, Саве Ђеловића, Вучка Томића, Илије Паликуће, Николе Ружића, Видосаве С. Черовића трговаца.

Зашто вам, побожни слушаоци, видим сузе низ образ? Знам!! —

И ако их се сјећате као синови, браћа, сродници, знанци и пријатељи; и ако се сјећате, кад сте с њима загрљени проводили дане свога живота, те би то могле бити сузе жалости за њима; то се ипак са вашег лица чита да су то сузе радости што имадете таке Србе и Српкиње, да су то сузе жеље да поступате стопама њиховим. То су сузе дубоке захвалности, то су сузе са чиста срца: да њихове добре душе буду достојне вјечног живота, и спомена међу нама.

Тако Србадио драга! па ће бити све свијетло и добро што је на корнет српске правосл. цркве и школе! —

Они неће пред Богом бити заборављени, јер они не заборавише храмове у којима се име Божије слави и проповиједа, те можемо рећи по ријечима славног Владике: Благо њима — имали су се рашта и родити!

Но то још није доста да рекнемо, па да на томе и заборавимо; но, треба у својој души имати завјет — љубав и оданост према Божијим храмовима, те их посјеђавати и обдаривати, по примјеру блаженопочивших поменутих ктитора и приложника. Тако ћемо, пошље гроба стећи, да нас синци овако спомињу и за наше грешне душе Богу моле. —

А сада запојмо им из наше душе:

„Вјечна им памјат и блажени покој!“

Књижевне вијести.

„Нова Зета“ мјесечни књижевни лист. Све-ска I. за јануар. Год. I. Уређује др. Л. Томановић на Цетињу у Црној Гори. Цијена јој је 3. фор. годишње. Садржај ове свеске: 1. Наше књижевно јединство. 2. Освојење Бара I. Орлови, од С. Поповића. 3. Сеобе, од С. Матавуља. 4. Илијада Омерова, прво пјевање, прев. Л. Врбица. 5. „Свети Сава“ Н. Грујића, од Л. Томановића. 6. Мом цвијету, од Ж. Д. 7. Бацу Драгојеву Дрекаловићу, од Р. Ц. 8. Претен и Ђевојка, народна пјесма. 9. Књижевни преглед. 10. Умјетност. 11. Културне биљешке.

На овај лист прима претплату госп. Перо Рамадановић у Котору (Далмација).

Разговор угодни народа словинскога. Све-ска 189. и 191. књига IV. и V. народне библиотеке браће Јовановића у Панчеву. Цијена свакој свесци 16 новч.

Чајчина могила. Приповјетка П. Стахурског. Све-ска 190. књига III. (свршетак) народне библиотеке браће Јовановића у Панчеву. Цијена 16 новчића.

Срби у Маџедонији и јужној старој Србији или одговор г. С. С. Бопчеву. Написао Милојко В. Веселиновић. Прештампано из „Српства“. Београд. Штампарија краљевине Србије. Цијена?

Читуља.

Михајл Лугонић, свештеник и парох Јелански у протопрезвитерату тешањском, послје кратког боловања преселио се је у вјечност 26. јан. о. г. а опојан је од тројице оближњих свеште-

ника, и сахрањен је 28. истог мјесеца.

Покојник је рођен 29. септембра 1847. год. а рукоположен је за свештеника 14. септембра 1872. од Митрополита Пајисије.

НАПОМЕНА.

Умољавају се сви претплатници овога листа нека изволе што скорије послати претплату овогодишњу. На по се позивају се протопрезвитери и надзиратељи нека од подручног свештенства покупе претплату и овамо пошаљу. Уједно позивају се и они протопрезвитери (двојица), који су покупили претплату од 1888. год. и за ову годину, па до данас не послаше, нека што прије пошаљу, јер бићемо принуђени истакнути имена њихова као немарних свештеника, који ускраћују материјалну помоћ овом духовном листу.